

nieuwsbrief

WINTER 2011

Woord van de voorzitter

Het jaareinde nadert snel. Natuurpunt Tremelo is de laatste maanden en weken nog druk in de weer geweest rond de besprekingen van het ruimtelijk structuurplan Tremelo - Mina dossiers - trage wegen – natuureducatie en natuurbeheerwerken. We staan er niet altijd bij stil maar heel wat enthousiaste vrijwilligers komen op voor het belang en de doelstellingen van Natuurpunt in onze gemeente. Ik wil dan ook mijn waardering en dank betuigen naar alle vrijwilligers en leden van Natuurpunt voor hun inzet het afgelopen jaar.

Maar onze gedachten zijn reeds bij 2012, daarvoor heeft Natuurpunt Tremelo heel wat plannen gemaakt en graag willen we weer een beroep doen op vrijwilligers en leden voor de uitvoering van onze plannen. Zoals steeds zal gewerkt worden rond inhoudelijke thema's waar in participatie aan natuurbehoud, -beheer, en -educatie centraal staan.

We beginnen op 15 april met een vroege vogelwandeling in het Laekdal met ontbijt. Op 03-06-'12 is er de opening van het Provinciaal natuurontwikkelingsproject: "Weg Wijs in het Zegbroek". Samen met de gemeente Tremelo en andere partners openen we een nieuw wandelpad in het Zegbroek te Ninde aan het Damiaanmuseum.

In het najaar hebben we onze "Dag van de Natuur". Deze gaat door op 17 november aan de Guldentop in Werchter samen met Natuurpunt Rotselaar.

Tot slot heeft Natuurpunt Tremelo een vernieuwde website, waar alle activiteiten en informatie rond onze vereniging kunnen geraadpleegd worden.

Ik wens jullie allen een prettig eindejaar en een succes vol 2012!

Bruno Wallyn.

Voorzitter Natuurpunt Tremelo

Vogelinventarisatie Putten van Fonteyn 1984-2011

Een korte evaluatie van de voorbije vier jaar.

Het broedseizoen van 2010 blijkt het minst succesvolle sinds jaren, twee belangrijke soorten, nl. Nachtegaal en Roodborsttapuit kwamen niet meer tot broeden! En zeggen dat we eind de jaren '80 respectievelijk tot acht en drie koppels hadden van die soorten. Zoals al in vroegere artikels vermeld is de achteruitgang van de Nachtegaal vooral te wijten aan de (natuurlijke) achteruitgang van zijn biotoop, nl. door verbossing/veroudering van geschikte broedbiotopen. Het verdwijnen van het laatste paartje is echter te wijten aan het feit dat de eigenaar het bewuste perceel waar de Nachtegaal in 2009 nog broedde heeft aangewend voor schapen.

Roodborst tapuit

Een ander perceel waar in datzelfde jaar nog de Roodborsttapuit tot broeden kwam werd gebruikt voor de uitbreiding van een paardenweide. Menselijk ingrijpen zorgde dus in deze gevallen voor het verdwijnen van deze soorten. Nochtans kan alleen hier de mens zorgen voor de terugkeer, mits ingrijpend beheer: verjonging van de bossen, aanleg/onderhoud van struikgewas, meer diversiteit op en langs weilanden, enz...

In 2009 kwam het enige overgebleven paartje Fitis, het tweelingbroertje van de Tijftjaf, niet meer tot broeden. Aan zijn perceel veranderde niets, doch de achteruitgang van deze soort is een nationale trend.

Kleine Karekiet

De kolonie Blauwe Reigers deed het ook niet goed, slechts één nest in 2010, en dan nog in een privaat bos naast de bestaande kolonie, in 2011 was er terug een lichte vooruitgang met ongeveer drie koppels. Het blijft nog steeds gissen hoe lang deze kolonie hier al is en of er vroeger hogere aantallen tegelijk tot broeden kwamen. In ieder geval is het aantal pleisterende exemplaren aan de vijvers de laatste jaren sterk gedaald vergeleken met de jaren '80, ondanks dat deze soort in België er op vooruit gaat.

Andere soorten doen het nog goed of beter, bv. de rietbewoners: Kleine Karekiet (5 koppels) en Bosrietzanger (tot 8 koppels) doen het veel beter dan twintig jaar geleden. De waarneming van een zingende Rietzanger in 2009 gaf hoop op een nieuwe broedvogelsoort, doch tijdens intensieve zoekacties de weken daarna werd de soort niet meer gezien, ook niet in 2010.

Er worden regelmatig diverse watervogels waargenomen, ook weer een nationale trend. Zo is de Krakeend geen zeldzame verschijning meer op de vijvers, beter nog, het voorbije broedseizoen mocht ik het eerste broedgeval optekenen! Op 21 mei zag ik een koppel met vier pulli op één van de vijvers. Ook Kuifeend en vooral Wintertaling laten zich regelmatig zien tot diep in het voorjaar. Nieuwe exoten zijn Nijlgans en Grote Canadese Gans. De Meerkoet ging sterk vooruit, 1 tot 2 broedparen op elke vijver, maar het Waterhoen echter doet het zeer slecht, tot maximum drie broedparen op alle vijvers samen, terwijl vroeger één tot twee broedparen PER vijver werd geteld. Ook de zeldzame Waterral liet zich nog eens zien in het najaar van 2008. Van Sprinkhaanzanger telde ik toch nog één koppeltje. De plotse verschijning van een koppel Dodaars op 9 mei 2010, het schuwe kleine broertje van de Fuut, deed de hoop rijzen op een broedgeval, doch

Sprinkhaan rietzanger

nadien ook weer niet meer waargenomen.

Vorige winter vond ik alweer een "oud" nest van de Bui-zerd, het tweede op drie jaar tijd. Zeer goed verstopt en toevallig gevonden. Het inventarisatiegebied is erg groot en complex en zoiets vind je niet zomaar. Maar het voorbije jaar, 2011, was het raak! Alweer een nest gevonden, ditmaal zag ik ook de oudervogels met prooi naar het nest vliegen!

Ook met de spechten gaat het goed, de Grote en Kleine Bonte en de Groene Specht komen er tot broeden. De Zwarte Specht is er aanwezig in de wintermaanden tot in het voorjaar maar verdwijnt dan spoorloos. Was vroeger een jaarlijkse broedvogel. Of er het voorbije jaar een broedgeval was van de Kleine Bonte is twijfelachtig, de vogel het hele voorjaar niet waargenomen, de broedplaats van 2010 was onbezet.

Alle jaren is er het hele jaar vrij regelmatig een IJsvogel waar te nemen, zelfs tijdens vol broedseizoen. Persoonlijk ben ik er van overtuigd dat deze soort hier ergens, of net buiten het gebied, tot broeden komt. Deze schuwe soort heeft zich echter nog niet laten verschalken voor het vinden van zijn nest, ALS er een nest is uiteraard.

Mooi was de waarneming van de Gekraagde Roodstaart op 18 april 2010, de eerste officiële in dit gebied. Net als de waarneming van de Grote Gele Kwikstaart drie jaar geleden is dit weer zo'n typisch "algemene" soort die hier wellicht al veel meer gepleisterd heeft maar waarvoor je dan weer een visuele waarneming nodig hebt om zijn aanwezigheid te bevestigen.

En dan de kers op de taart is de (tijdelijke) terugkeer van de Spotvogel, een mannetje liet zich horen op een perceel aan 't Schipke op 5 juni 2010, een waarneming die werd bevestigd door Jean Kiebooms op 24 juni. Gezien de tijdspanne tussen beide waarnemingen, en de locatie identiek is, kunnen we er van uitgaan dat er misschien

Luchtfoto Putten van Fonteyn

toch een broedpoging is geweest of misschien een zeker broedgeval. Het voorbije jaar liet de vogel zich niet meer horen.

Wegens tijdsgebrek en/of familiale verplichtingen is het niet altijd mogelijk het gebied op een meer frequente manier te bezoeken, vooral buiten het broedseizoen. Soorten zoals Bosuil en Sperwer die als broedvogel moeilijk te ontdekken zijn maar die wel op mijn "lijstje" als twijfelachtige broedvogels staan konden niet verder onderzocht worden.

Nijlgans

Dringend beheer gewenst:

Op een 100 meter van 't Schipke bevindt zich een perceel waar jaarlijks een aantal vogels tot broeden komen : Bosrietzanger, Kleine Karekiet, Sprinkhaanzanger, Grasmus, Zwartkop,...

Het gebied is echter aan het verbossen en ik vrees dat al deze soorten in een tijdspanne van maximaal twee jaar zullen verdwijnen indien niet wordt ingegrepen. Eind de jaren '90 heeft dit proces zich al eens voorgedaan maar werd nadien het perceel toch terug kaal gekapt. Het is niet zeker of dit nu terug zal gebeuren.

De broedvogelinventarisatie wordt in 2012 herhaald. Wie zin heeft om eens een keertje mee te gaan en vroeg uit de veren kan, kan altijd contact opnemen.

Alle waarnemingen zijn terug te vinden op waarnemingen.be

Karl Van Rompaey, 18 september 2011

karl.van.rompaey@telenet.be

Foto's: Vogelwerkgroep Natuurpunt Oost-Brabant; P. Dillen

't Schipke tijdens de renovatie 2011

Bosrietzanger

IJsvogel

10 Jaar begrazingsproject Bolloheide

Natuurpunt Tremelo beheert sinds 1 januari 1997 de Bolloheide, gemeente-eigendom sinds 1996 en in pacht gegeven voor 30 jaar aan Natuurpunt, toen nog Natuurreservaten.

De bedoeling van het beheer is de heide te herstellen en in stand te houden, want heidelandschappen zijn schaars geworden in onze streek. De heide herstellen kan door bomen en struiken weg te halen, vooral de woekerende exoten; de grassen bestrijden, vooral dan het pijpenstrootje; de humuslaag weg nemen door te plaggen.

Beheerswerken om te herstellen is één zaak, het geleverde werk bestendigen is een andere zaak. Om niet constant te moeten maaien, snoeien en uittrekken van boomopslag kan beroep gedaan worden op begrazing. De soort grazers dat men inzet hangt af van het terrein. Begrazing met Galloway koeien kan best indrukwekkend zijn maar hun betredingsdruk leent zich niet tot de heide, bovendien moet de Bolloheide voor het publiek toegankelijk blijven en zulke grote beesten schrikken af. Er werd dan in de richting van schapen en geiten gezocht. Uiteindelijk viel de keuze op Ouessant schapen. Het is een van de kleinste schapenrassen maar sterk omdat ze oorspronkelijk afkomstig zijn van barre streken. Ze vragen dan ook weinig verzorging en vooral ze kunnen tegen Amerikaanse vogelkers. Deze plant woekert zowat overal en wordt daarom ook wel bospest genoemd en omdat ze blauwzuur bevat kunnen de meeste dieren ze niet eten.

Naast de schapen zet Natuurpunt ook geiten in o.a. een oud geiten ras de Nederlandse Landgeit. Geiten kunnen immers hoger aan de twijgen en vaak zet de bok zich recht op tegen een tak of boompje om zijn familie er te laten van eten.

Tot zover de theorie van de begrazing, nu de praktijk. Om een begrazing te kunnen doen in een beperkt gebied moet men het natuurlijk afsluiten. Het te begrazen deel van de Bolloheide werd dan ook omheind en er werden zelf dichtvallende poortjes in sasvorm voorzien. De poortjes werden meermaals het doel van vandalisme en werden vernield. Vorig jaar reed tijdens een nacht zelfs een wagen door de

afsluiting om er te joyriden. Maar het is niet steeds door vandalisme dat de afsluiting openingen krijgt soms is het door het omwaaien van een boom of een tak die erop valt. Het resultaat is hetzelfde: schapen of geiten op de straat!

Een andere netelig punt is het voederen door omwonenden van de schapen. Goed bedoeld denken ze dat de schapen te weinig eten hebben en brengen hun keuken

afval en brood naar de Bolloheide. Het is echter de bedoeling dat de beesten grazen en het hen niet te gemakkelijk maken met bijkomend voer. Bovendien is brood ongezonder voor de schapen en geiten, vooral als het te vers is. Een schaap heeft het al met zijn leven moeten bekopen.

Buiten het voederen zijn er nog andere externe bedreigingen, zoals het niet aan de leiband houden van honden. Iedereen die er attent wordt opgemaakt zegt wel dat zijn of haar hond braaf is en niets doet. Toch is al eens een schaap doodgebeten. Bovendien zijn er in het broedseizoen op de grond broedende vogels. Verscholen voor het menselijk oog maar niet voor de geur van de hond.

En dan zijn er nog mensen die het nodig achten van hun dieren op de Bolloheide te dumpen. Enkele jaren geleden was er een dame die het nodig vond een ezelin met haar veulen op de heide te zetten. Ze moest daarvoor een poortje forceren om voldoende ruimte hebben om haar dieren toegang te geven. Laat daar bij komen dat de ezelin zeer agressief was als iemand te dicht bij het veulen kwam. Op een publiek toegankelijk terrein kan dat natuurlijk niet. Enkele weken geleden heeft dan weer iemand een grote bok gedeponeerd. Veel groter dan de soort die er graast, met het gevolg dat de geiten van angst over de afsluiting gingen. De gedeponeerde bok droeg geen oormerken en men kon dus niet achterhalen wie de dader was. Natuurlijk is het dier verwijderd.

Zo in het kort een overzicht van 10 jaar begrazing op de Bolloheide. In de winter gaan de schapen en geiten terug naar hun stallen bij de eigenaar en volgend jaar in de mei worden ze weer geplaatst.

Tekst en foto: Paul Dillen.

VOORBIJE ACTIVITEITEN.

Zegbroek wandeling 25 september

De Zegbroek wandeling is nog steeds een avontuurlijke wandeling omdat er geen echte wegen worden gevolgd en men over gevallen boomstammen moet klauteren, over grachten geraken.

Volgend jaar in juni zou daar met de opening van het nieuwe wandelpad verbetering moeten inkomen, maar later meer daarover.

Op 25 september kwamen 14 personen op de wandeling om gids van dienst Danny Schoovaerts te volgen.

De foto hiernaast is genomen door Marc Van Liefeninge tijdens een excursie op 22 mei 2011. Op 25 september werden geen foto's genomen.

Week van het Bos 9 oktober – 15 oktober

9 oktober: Bomen en struiken in het Laekdal.

De voorbije herfst was één van de beste ooit, maar op 9 oktober hadden we pech met het weer. Slechts 10 mensen en een hond kwamen opdagen voor de wandeling 'bomen en struiken in het Laekdal'. Op deze wandeling trachtte voorzitter Bruno Wallyn uit te leggen wat het nut is van bomen en struiken en waarom exoten moeten bestreden worden om een diversiteit in onze bossen te behouden.

Door het verslechteren van het weer werd de wandeling wijselijk ingekort.

Natuurpunt perceel aan de Hilstraat

't Schipke in restauratie.

PASAR BOOMT !

Tekst P. Dillen
Foto's: M. Van Liefferinge

Op 6 november organiseerden 151 lokale Pasar-afdelingen wandel- en plantacties onder de titel 'Pasar boomt'.

De Pasar afdeling Tremelo – Baal vroeg ons hier aan samen te werken. Wat we maar al te graag aanvaardden. We stelden een perceel langs de Laak aan de Wagebrug ter beschikking. Ook zorgden we voor het plantgoed, dat waren uitgeschoten bomen uit onze reservaten, en voor materiaal. Het werd een groot succes voor beide verenigingen. Men telde meer dan 180 deelnemers een succes voor Pasar en voor ons een grote promotie.

AGENDA 2012

Datum	Thema	Uur	Plaats
15 april	Vroege vogelwandeling met ontbijt	06h30	Gemeenschapsschool Cocon Veldonkstraat 10 3120 Tremelo
6 mei	Laekdal	14h00	Gemeente loods Geetsvondelstraat 7 3120 Tremelo
3 juni	Opening wandelpad Zegbroek	14h00	Museum Pater Damiaan Pater Damiaanstraat 37 3120 Tremelo
17 juni	Daguitstap naar Boelaremeersen en Moenebroek	7h00	Sociaal Huis Baalsebaan 289 3128 Baal
28 juni – 1 juli	<i>Helpen met Natuurpunt Tremelo op Rock Werchter</i>	-----	<i>Festivalweide Werchter</i>
19 augustus	Bolloheide en omgeving wandeling	14h00	Kerk Grootlo Kapelstraat 69 2223 Schriek
9 september	Balenberg wandeling	14h00	Sint-Anna kerk Pastorijstraat 1 B 3128 Baal.
7 oktober	Zegbroek wandeling	14h00	Museum Pater Damiaan Pater Damiaanstraat 37 3120 Tremelo
17 november	Dag van de Natuur	9h00	“Guldentop” Varentstraat 3118 Werchter
27 november	Voordracht ‘Zoetwatervissen’	20h00	Gildenzaal Astridstraat 2/2 3120 Tremelo

Toelichtingen

- De ‘Vroege vogelwandeling’ van 15 april wordt gegidst door Karl Van Rompaey.
- De opening van het wandelpad in het Zegbroek hangt af van de uitvoering van het project, door administratieve moeilijkheden liepen we vertraging op. Meer hierover in volgende nieuwsbrief.
- Voor de daguitstap op 17 juni naar de buurt van Geraardsbergen kunnen we rekenen op mensen van de plaatselijke afdeling.
- De ‘Dag van de Natuur’ op 17/11 houden we volgend jaar samen met afdeling Rotselaar.
- De voordracht ‘Zoutwatervissen’ moet nog bevestigd worden.

ALGEMENE LEDENVERGADERING

15 JANUARI 2012 !

De Algemene ledenvergadering (ALV) is het moment dat de leden kunnen kennismaken met de afdelingsverantwoordelijken en hun mening te zeggen. Om nog meer leden naar de ALV te krijgen passen we dit jaar de locatie aan en houden de formule van vorig jaar.

PROGRAMMA

Voor iedereen	14 u. Start wandeling aan de ingang van de Gemeenschapsschool De Cocon – Veldonkstraat 10 – 3120 Tremelo. De wandeling duurt een 2 tal uren en gaat door het Laekdal.
	16 u. Koffie en gebak aan de democratische bijdrage van 5 € in de zaal van de Vrije Basis School De Cocon.
Voor leden	16 u 30 – 17 u. Voorstelling power point presentatie. Aan de hand van een PPP worden de activiteiten en de doelstellingen van de verschillende werkgroepen toegelicht. Aansluitend goedkeuring jaarverslagen en bestuursverkiezing.
	18 u Gratis hapje en drankje.

Toelichting: De PPP wordt gemodereerd door Paul Dillen, de respectievelijke verantwoordelijken geven uitleg over hun werkgroep en doelstellingen.

SPROKKELING

- In volgende nieuwsbrief een uiteenzetting over Natuurpunt versus ruimtelijk structuurplan Tremelo en standpunt in Gecoro.
- Kandidaturen voor het afdelingsbestuur kunnen naar het secretariaat worden gestuurd of gemaild.
- Half januari komt de nieuwe website op het net!
- Op 3 – 6 – '12 wordt de opening van het knuppelpad door het Zegbroek voorzien.
- We verbeteren onze samenwerking met de scholen nog, zij stelden zelf al projecten voor.
- In de Nieuwsbrieven volgend jaar belichten we de resterende koestersoorten van Tremelo.
- NP T gaat intens samenwerken met het Regionaal Landschap Noord Hageland en ijvert voor de opstelling van het Ruimtelijk uitvoeringsplan Laekdal en een nieuw gemeentelijk natuurontwikkelingsplan!
- De Nieuwsbrief blijft op papier in grijswaarden, maar is elektronisch in kleur (Pdf-formaat) te verkrijgen. Een mailtje naar het secretariaat: paul.dillen@skynet.be volstaat.
- De lengte van de afdelingsvergaderingen zullen gereduceerd worden door meer nadruk te leggen op de werkgroepen: beleid, vereniging, reservaten & beheer, educatie & studie.
- De werkdagen op zaterdag zijn eigenlijk maar halve dagen van 9 u – 13 u! Met drank en een hapje. Info over data en plaatsen: bruno.wallyn@skynet.be.

